

Александър Маккол Смит
ВЪВ ВЕСЕЛА ЖЕНСКА КОМПАНИЯ

София, 2011

Преводът е направен по изданието:
Alexander McCall Smith
In the Company of Cheerful Ladies
(No. 1 Ladies' Detective Agency, Book 6)
Polygon

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © 2004 by Alexander McCall Smith

© Милена Попова, превод, 2011
© Издателство „Изток-Запад“, 2011

ISBN 978-954-321-942-1

Александър Маккол Смит

Дамска детективска агенция №1
КНИГА 6

Във весела женска компания

Превод от английски
Милена Попова

на Хелена Кенеди

В поредицата

Дамска детективска агенция № 1

Сълзите на жирафа

Морал за красиви момичета

Школа по машинопис за мъже „Калахари“

Пълният бюфет на живота

Първа глава

Честност, чай и разни неща в кухнята

Маа Рамотсве седеше сама в любимото си кафене до търговския център на края на „Глоквенг роуд“ в Габороне. Беше събота, нейният най-любим ден от седмицата, когато човек може да прави каквото си иска и колкото си иска, ден, в който да обядваш с приятелка в хотел „Президент“ или, както в случая, да поседиш сама и да размишляваш за случилото се през седмицата и световното положение. Това кафене беше извънредно приятно място поради няколко причини. Най-напред, гледката към редица евкалипти, чийто листак в умиротворяващо душата тъмнозелено шумолеше от вятъра и напомняше на плисъка на морските вълни. Поне така маа Рамотсве си представяше, че звучи морето. Тя никога не беше виждала океана, твърде далеч от Ботсуана, която граничеше само със суша; далеч отвъд намибийските пустини, отвъд червеникавите пясъци и безводните планини. Но тя можеше да си го представи, когато слушаше вятъра в евкалиптите и затваряше очи. Може би някой ден щеше да го види, щеше да застане на брега и вълните щяха да залепят нозете ѝ. Може би.

Другото предимство на това кафене беше фактът, че масите заемаха открита веранда и винаги имаше нещо интересно за гледане. Въпросната сутрин например тя беше станала свидетелка на сдърпване между една девойка и нейния приятел – не успя да долови думите, но смисълът им бе пределно ясен, – а после видя как една жена одраска отстрани съседната кола, докато се опитваше да паркира. Жената спря. Бързо огледа щетите и след това се тръгна. Маа Рамотсве не можа да повярва на очите си, надигна се, за да протестира, но беше твърде късно: колата на жената вече беше свърнала

зад ъгъла и бе изчезнала, а маа Рамотсве нямаше време дори да види номера.

Тя отново седна и си наля още една чаша чай. Не че подобно нещо не би могло да се случи в старата Ботсуана – би могло, – но несъмнена истина беше, че с много по-голяма вероятност би се случило в днешно време. В наши дни имаше много себични хора, такива, които явно пет пари не дават, ако одраскат чужда кола или блъснат някого, докато вървят по улицата. Маа Рамотсве знаеше, че точно това става, когато градовете се разрастват и хората се отчуждават помежду си; знаеше също, че това е следствие от забогатяването на хората, което, парадоксално, сякаш носеше единствено алчност и егоизъм. Но макар да си даваше сметка защо се случва всичко това, не ѝ ставаше по-лесно да го приеме. Може хората по света да ставаха все по-големи грубияни, но в Ботсуана не се живееше така и тя винаги щеше да брани живота и нравите на старата Ботсуана.

Животът беше къде-къде по-добър, мислеше си маа Рамотсве, докато знаехме кой какъв е. По времето, когато тя беше ученичка в родното си селце Мочуди, всички знаеха кой си, често знаеха кои са твоите родители и родителите на твоите родители. Днес, като се върнеше в Мочуди, хората я приветстваха така, сякаш изобщо не си е тръгвала; нямаше нужда да обяснява какво прави там. И дори тук, в Габороне, където всичко се беше разраснало толкова много, хората все още чудесно знаеха коя е тя. Те знаеха, че се казва Прешъс Рамотсве, основателка на „Дамска детективска агенция №1“, дъщеря на покойния Обед Рамотсве и вече съпруга след доста проточил се годеж на най-милиа и любезен автомонтъор, господин Дж. Л. Б. Матекони, собственик на „Глоквенг роуд спийди моторс“. А някои от тях знаеха също, че живее на „Зебра драйв“, има малък бял микробус и нейна помощничка е Грейс Макутси. И тъй разклоненията на разните взаимоотношения и връзки се разпростираха все по-надалеч и броят на нещата, които човек можеше да знае, ставаше все по-голям. Някои вероятно знаеха, че маа Макутси има брат на име

Ричард, вече покойник; че е постигнала нечувания дотогава резултат от деветдесет и седем процента на заключителните изпити в Ботсуанския колеж за секретарки и че вследствие на успеха на „Училището по машинопис за мъже „Калахари““ неотдавна се е преместила в много по-хубава къща в квартала Второ разширение. Подобни знания – делнични, човешки знания – помагат общността да бъде едно цяло и не ти позволяват да одраскаш чужда кола, без да се почувстваш виновен и без да направиш нещо, за да се свържеш с другия. Това обаче явно не беше имало никакво значение за онази егоистична жена в колата, изчезнала, без да съобщи за драскотината; явно тя пет пари не даваше.

Ала нямаше смисъл да се разтварят ръце в безпомощно отчаяние. Хората открай време правеха така – разтваряха ръце, свиваха рамене, – но това не ги водеше до никъде. Може в някои отношения светът да се беше променил към по-лошо, но други неща се бяха подобрили и беше важно това да не се забравя. На някои места светлината угасваше, но на други се запалваше. Погледнете Африка – там има толкова много неща, над които човек да клати глава със съжаление – корупция, граждански войни и какво ли още не, – но има и толкова много по-хубави от преди неща. В миналото беше имало робство и причинено от него огромно страдание, само на няколко мили от другата страна на границата се бяха вършили страшните жестокости на апартейда, но сега на всичко това бе сложен край. Беше имало невежество, но сега все повече хора се учеха да пишат и завършваха университети. Преди жените бяха държани в робия, а сега можеха да гласуват, да изразяват мнението си и сами да определят посоката на живота си, въпреки че все още имаше немало мъже, които не искаха това да е така. Всичко това бяха добрите неща, които се бяха случили, и човек не биваше да забравя за тях.

Маа Рамотсве поднесе към устните си чашата чай и погледна над ръба ѝ. Край паркинга, точно пред кафенето, се беше образувало малко тържище, чиито сергии и табли

бяха отрупани с разноцветни стоки. Тя видя как един мъж се опитва да убеди клиентка да си купи слънчеви очила. Жената изпробва няколко, но все не беше доволна и премина към следващата сергия. Там посочи малка сребърна гривна и продавачът, нисък мъж с широкопола филцова шапка, ѝ я подаде, за да си я сложи. Маа Рамотсве гледаше как жената поднесе напред китката си, за да получи одобрението на продавача, който кимна окуражително. Но явно жената не се съгласи с оценката и му върна гривната, а сетне посочи към друга стока на сергията. И в мига, в който продавачът се обърна и се протегна към избраното от нея украшение, жената бързешком пъкна друга гривна в джоба на сакото си.

Маа Рамотсве ахна. Този път тя просто не можеше да си седи и да позволи буквално пред очите ѝ да бъде извършено престъпление. Ако хората нищо не правят, нищо чудно, че нещата вървят все към по-лошо. Ето защо тя се изправи и с твърда стъпка се запъти към сергията, където жената обсъждаше с продавача достойнствата на украшението, което той ѝ показваше.

– Прощавайте, маа.

Гласът се разнесе зад гърба ѝ и маа Рамотсве се обърна, за да види кой я заговаря. Беше сервитьорката, млада жена, която маа Рамотсве не беше срещала досега в кафенето.

– Да, маа, какво има?

Сервитьорката я посочи обвинително с показалец.

– Не може да бягате просто така – каза. – Видях ви. Опитвате се да се измъкнете, без да си платите сметката. Видях ви.

За миг маа Рамотсве онемя. Обвинението беше ужасно и толкова неоснователно. Разбира се, че не беше се опитвала да избяга, без да си плати сметката – тя никога не би направила подобно нещо; опитваше се само да предотврати извършването на престъпление, на което беше станала свидетел.

– Не се опитвам да бягам, маа – каза, след като си върна дар слово. – Само се опитвам да попреча на онази жена да открадне нещо от онзи мъж. А след това ще трябва да се върна, за да платя.

Сервитърката се подсмихна многозначително.

– Всички си намират някакво оправдание – каза тя. – Всеки ден има хора като вас. Идват, ядат храната ни, а после бягат и се крият. Всичките сте една стока.

Маа Рамотсве се обърна и погледна към сергията. Жената беше започнала да се отдалечава, а гривната най-вероятно все още беше на сигурно място в джоба ѝ. Сега вече би било прекалено късно да се направи каквото и да било, и единствено по вина на тази млада глупачка, която беше изтълкувала поведението ѝ погрешно.

Тя се върна до масата и седна.

– Донесете ми сметката – каза. – Ще платя веднага.

Сервитърката буквално я зяпна.

– Ще ви донеса сметката – отвърна. – Но ще трябва да добавя нещо лично за мен. Ще трябва да го добавя, ако не искате да се обадя в полицията и да им разкажа как се опитахте да избягате.

Докато чакаше сервитърката да се върне със сметката, маа Рамотсве се огледа наоколо, за да види дали хората на съседните маси са забелязали случилото се. На масата до нея се беше разположила жена с двете си малки деца, които с нескрита наслада смучеха огромни млечни шейкове. Жената се усмихна на маа Рамотсве, а после отново насочи поглед към децата. Нищо не е видяла, помисли си маа Рамотсве, но после жената се наведе към нея над масата и ѝ каза:

– Нямахте късмет, маа. На това място са доста чевръсти. По-лесно е да се бяга в хотелите.

В продължение на няколко минути маа Рамотсве седеше в пълно мълчание, размишлявайки над всичко онова, което бе видяла. Забележително. За съвсем кратко време беше станала свидетел на нагла кражба, беше срещнала сервитърка, която, без да ѝ мигне окото, изнудваше хората за пари, а след това, като позорен завършек на цялата история, жената на съседната маса беше разкрила напълно непочтения си светоглед. Маа Рамотсве беше изумена до дън душа. Питаше се

какво ли би помислил за това нейния баща, покойният Обед Рамотсве, познавач на добитъка и крайно благоприличен човек. Той я бе възпитал да бъде честна до мозъка на костите си и щеше да се ужаси, ако видеше такова поведение. Маа Рамотсве си спомни как веднъж, когато беше малка, вървеше с него в Мочуди и двамата зърнаха край пътя една монета. Радостна, тя се хвърли да я вземе и започна да я лъска с кърпичката си, но той видя какво става и се намеси.

– Тя не е наша – каза ѝ. – Тази монета принадлежи на друг човек.

И така тя с неохота му даде монетата, която по-късно беше предадена на един удивен сержант в полицейския участък на Мочуди, но полученият урок си оставаше все тъй жив в паметта ѝ. Трудно беше на маа Рамотсве да си представи как някой би откраднал от другия или би извършил което и да е от нещата, за които човек чете в съдебната хроника на „Ботсуана дейли нюз“. Единственото обяснение бе, че хората които вършат подобни неща, изобщо не разбират чувствата на другите; просто са напълно слепи за тях. Ако знаеш как би се чувствал на мястото на другия, как би могъл да направиш нещо, с което ще го наскърбиш?

Бедата обаче бе там, че явно имаше хора, лишени от способността да си представят. Може пък да бяха родени така, може би в мозъка им липсваше нещо или бяха станали такива, защото родителите им никога не ги бяха учили да съчувстват на другите. Да, това беше най-вероятното обяснение, помисли си маа Рамотсве. Хората от цяло едно поколение, не само в Африка, но и навсякъде по света, не можеха да се поставят на мястото на другите, защото родителите им просто не си бяха дали труда да ги научат.

Тя продължи да размишлява за това, докато пътуваше към къщи с малкия си бял микробус през квартала, познат под името Селцето, покрай университета, чиито сгради продължаваха да се множат, и най-накрая по самата „Зебра драйв“, където живееше. Беше толкова разстроена от видяното, че съвсем забрави да напазарува, и заради това чак ко-

гато сви в алеята пред къщата и спря до стената на кухнята, си спомни, че не е взела нито едно от нещата, които смяташе да стотви за вечеря. Например не беше взела зелен фасул, тоест към яхнията нямаше да има нищо зелено; нямаше и яйчен крем за пудинга, който смяташе да направи за децата. Продължаваше да седи зад волана и да се чуди дали да не се върне обратно до магазина, но усети, че просто няма сили. Навън беше жегла, а къщата изглеждаше примамливо прохладна. Можеше да влезе, да си запари един чайник ройбос и да легне да поспи. Господин Дж. Л. Б. Матекони и децата бяха отишли до Моджадите, едно селце встрани от пътя за Лобатсе, за да видят леля му, и щяха да се приберат чак към шест-седем вечерта. Още няколко часа тя щеше да е пълна господарка на къщата и можеше да използва това време да си почине. У дома имаше храна в изобилие – макар и не точно това, което беше смятала да поднесе за вечеря. Можеше да хапнат тиква вместо зелен фасул с яхнията, а децата щяха да се радват на компот от праскови също толкова, колкото и на пудинг от грис с яйчен крем. Ето защо нямаше причина да излиза отново.

Маа Рамотсве излезе от микробуса, отиде до вратата на кухнята, отключи я и влезе. Тя си спомняше времето, когато в Ботсуана никой не заключваше къщите си, а пък и много от вратите изобщо нямаша ключалки. Но днес хората вече трябваше да заключват вратите, а имаше и такива, които заключваха дори портите. Тя помисли за видяното току-що. Онази жена, която беше откраднала гривната от търговеца с широкополата филцова шапка – сигурно тя живееше в стая, която заключваше, но въпреки това беше готова да открадне от горкия човек. Маа Рамотсве въздъхна. По света има толкова много неща, над които човек да клати глава със съжаление. Всъщност в днешно време човек направо може да ходи така по цял ден и постоянно да клати глава, като марионетка в ръцете на неопитен кукловод.

В кухнята беше прохладно и маа Рамотсве изу обувките си, които напоследък я стягаха (дали беше възможно крака-

та ти да напълнеят?). Стъпи с облекчение боса на излъскания бетон и отиде до мивката, за да си налее чаша вода. Прислужницата ѝ Роуз беше заминала за уикенда, но, преди да тръгне в петък вечерта, беше разтребила кухнята. Роуз беше много съвестна жена и поддържаше всичко безупречно чисто. Тя живееше в малка къща на другия край на Тлоквенг, за която се грижеше все така ревностно, както и за къщата на маа Рамотсве. Беше онези жени, помисли си маа Рамотсве, на които сякаш никога не им се свършваха силите за тежка работа. Беше изгледала децата си и ги беше възпитала отлично, при това почти без помощта на бащите им. Беше изхранвала тези деца със скромните си надници като прислужница и със заплащането, колкото и да беше оскъдно, за шивашките услуги, които извършваше. Изглежда Африка беше пълна с жени като нея и ако за този континент изобщо имаше някаква надежда, несъмнено тя се криеше точно в тях.

Маа Рамотсве напълни чайника с вода от чешмата и го сложи на печката. Направи това автоматично, както човек извършва познати действия, и чак след това забеляза, че той не беше стоял на обичайното си място. Роуз винаги го оставяше на малката дъска за рязане до печката и децата, Мотолели и Пусо, също знаеха, че стои там. Това беше мястото на чайника и на никого не би хрумнало да го остави върху ниския дървен бюфет в другия край на кухнята. Господин Дж. Л. Б. Матекони за нищо не света не би направил това – всъщност тя изобщо не го беше виждала да вземе в ръка чайника през шестте месеца, откакто се бяха оженили и той дойде да живее в къщата на „Зебра драйв“. Разбира се, господин Дж. Л. Б. Матекони обичаше чай – много трудно би било да си вземеш мъж, който не обича чай, – но крайно рядко го приготвяше сам. Тя никога досега не се беше замисляла за това, но ѝ се стори доста интригуващо как някой може да смята, че чаят се появява от само себе си. Господин Дж. Л. Б. Матекони не беше мързелив, но – виж каква удивителна работа! – повечето мъже си въобразяваха, че разни неща като чая и храната просто се появяват от само себе си, ако ги

почакат достатъчно дълго. А някъде на заден план винаги имаше жена – майка, приятелка, съпруга, – която правеше необходимото мъжете да не останат гладни и жадни. Разбира се, това трябваше да се промени и те трябваше да се научат сами да се грижат за себе си, но явно малцина от тях го правеха. А и за младите нямаше кой знае каква надежда, ако се съди по двамата чираци в сервиза и тяхното поведение. Те продължаваха да очакват, че жените ще се грижат за тях и, за жалост, изглежда имаше достатъчно млади жени, които бяха готови да го направят.

Докато си мислеше това, маа Рамотсве забеляза, че едно от чекмеджетата на кухненския бюфет не изглежда така, както го беше оставила. То не зееше напълно, но несъмнено някой го беше отварял и след това не го беше затворил както трябва. Тя се намръщи. Това беше много странно. Роуз винаги затваряше всичко, като си свършеше работата, а след като нейното заминаване единствения човек, който беше влизал в кухнята, беше самата маа Рамотсве. Беше дошла рано същата сутрин, след като стана от леглото, за да направи закуска за господин Дж. Л. Б. Матекони и децата, преди да тръгнат към Моджадите.

Те потеглиха рано-рано, и след като ги изпрати, тя се върна в кухнята, за да разтреби. Но не беше вадила нищо от това чекмедже, в което държеше връв, ножици и разни други неща, които използваше само от време на време. Явно някой друг го беше отварял.

Тя прекоси кухнята и дръпна докрай чекмеджетото, за да разгледа вътре. Като че ли всичко си беше на мястото, само че... и тогава забеляза кълбото връв, което стоеше върху бюфета. Взе го и го огледа. Беше си нейната връв, явно извадена от чекмеджетото и оставена отвън от човека, който беше отворил чекмеджетото и най-вероятно освен това беше преместил чайника от обичайното му място.

Маа Рамотсве замръзна на място. Чак сега ѝ мина през ум, че в къщата е влизал чужд човек и който и да е бил той, явно нейното завръщане беше осуетило плановете му. Ве-

роятно беше избягал през главния вход, докато тя влизаше откъм кухнята, но пък същият този главен вход, който представляваше единственият изход от тази страна на къщата, би трябвало да е бил здраво заключен. А това означаваше, че неканеният гост може би още беше вътре.

В продължение на няколко секунди тя се чудеше какво да направи. Можеше да се обади в полицията и да им каже, че подозира, че в къщата има чужд човек, но какво щеше да стане, ако те дойдеха и не откриеха никого? Изобщо нямаше да им е драго, че са ги повикали без причина и вероятно щяха да замърморят под сурдинка как разни невротични жени си нямат друга работа, освен да губят времето на полицията, а в това време истински престъпления чакат да бъдат разследвани. Да, вероятно щеше да е прибързано да звъни в полицията и тя реши вместо това сама да обиколи из къщата, да я прегледа стая по стая, за да види дали има някой. Разбира се, това криеше риск. Дори и в мирната и тиха Ботсуана се случваше хората да бъдат нападнати от крадци, ако ги заварят на местопрестъплението. Някои от тях бяха опасни. Но все пак тя беше в Габороне, в събота следобед, посред бял ден, и по „Зебра драйв“ минаваха хора. Това не беше време на сенки и тайнствени шумове, време на мрак. В такова време човек не бива да се страхува.

Втора глава

Панталони и тикви

Маа Рамотсве не се смяташе за особено смела. Имаше неща, от които се страхуваше: например нощно време се боеше от прозорци без завеси, понеже човек не може да види какво се крие отвън, в мрака; изпитваше ужас и от змии, защото наоколо пълзяха наистина опасни разновидности – като гърмящата змия, леболо боло, която беше охранена, ленива и имаше огромни закривени зъби, или пък мокопа, дълга, черна и изключително отровна, добре известна с омразата си към хората заради някаква древна неправда, съхранена в змийската памет. Това бяха неща, заради които човек наистина трябва да се страхува; а други биха могли да са страшни само ако им позволиш, но стига да си готов да ги погледнеш в очите, винаги можеш да се изправиш срещу тях.

Обаче тръпки може да те побият, ако както си мислиш, че си сам в къщата, установиш, че не си. Маа Рамотсве изпита такъв страх, че ѝ трябваше известно време да се вземе в ръце, преди да тръгне из къщата. Най-напред мина от кухнята към дневната, която беше в съседство. Бързо се огледа и веднага забеляза, че всичко е на обичайното си място и явно нищо не беше пипано. Ето я декоративната чиния със снимката на сър Серетсе Кхама¹ – безценно притежание, чиято кражба би била нещо ужасно за нея. Ето я и чаената чаша със снимка на кралица Елизабет II, на която кралицата гледаше с такова достойнство. Още една вещ, чиято загуба много би я разстроила, защото ѝ напомняше за дълга и за

¹ Ботсуански държавник, първият президент на страната след обявяването на нейната независимост. – Б.пр.

традиционните ценности в един свят, който като че ли намираще все по-малко и по-малко време за подобни неща. Серетсе Кхама не беше изменил на дълга си нито веднъж, също като кралицата, която се възхищаваше от семейство Кхама и винаги беше имала слабост към Африка. Маа Рамотсве беше чела, че на погребението на сър Гарфийлд Тод, добрият човек, застъпник за почитеността и справедливостта в Зимбабве, прочели послание от кралицата. И че кралицата настояла нейния Върховен комисар да отиде лично на гробищата, да застане до самия гроб и да прочете нейните думи за този смел мъж. А след като починала и лейди Кхама, кралицата също изпратила послание, понеже разбираше колко много са сторили Серетсе и съпругата му – и това беше изпълнило маа Рамотсве с гордост от това, че е мотсуана¹.

Тя бързо погледна към стената, за да види дали снимката на баща ѝ – на нейния татко, както го наричаше – покойният Обед Рамотсве, беше на място, и се оказа, че е. Там беше и отпечатаният върху кадифе планинският пейзаж, донесен от къщата на господин Дж. Л. Б. Матекони близо до стария Армейски клуб на Ботсуана. Навярно мнозина биха искали да го откраднат, за да могат да го поглаждат с пръсти и да усещат мекотата на кадифето, но той също беше непокънат. Маа Рамотсве изпитваше противоречиви чувства към този пейзаж и за миг ѝ мина през ума, че не би било чак пък толкова лошо някой да го открадне, но веднага след това се сепна и потисна тази мисъл. Господин Дж. Л. Б. Матекони харесваше пейзажа, а тя не искаше той да се огорчи от каквото и да било. И затова картината щеше да остане. А ако наистина някой ден в къщата се промъкеше крадец и отнесе-ше всичко, тя беше сигурна, че тази картина щеше да остане като по чудо и тя щеше да я гледа, седнала върху възглавници на пода, след като всички столове вече ги няма.

¹ Мотсуана – наименование на човек от народността тсуана, но също така и на всеки жител на независима Ботсуана, без значение каква е етническата му принадлежност. – Б.пр.

Приближи се до вратата, водеща от дневната към верандата, и натисна бравата. Беше си здраво заключена, както я бяха оставили. И макар че прозорците зееха, решетките от ковано желязо бяха непокътнати. Единственият начин някой да влезе през тези прозорци беше да огъне или да среже решетките, а явно те бяха невредими. Следователно външният човек, ако наистина беше в къщата, не можеше нито да е влязъл, нито да се е измъкнал през тази стая.

Тя излезе от дневната и бавно тръгна по коридора, за да провери останалите стаи. На няколко крачки по-нататък имаше голям килер и тя спря пред него и надникна предпазливо през вратата, която беше откритата. В килера беше тъмно, но тя различаваше очертанията на предметите: двете кофи, шевната машина, палтата, които господин Дж. Л. Б. Матекони беше донесъл със себе си и беше окачил на металната пръчка в дъното. Явно нищо не беше разместено и определено между палтата не се криеше крадец. Затова тя затвори вратата и продължи, докато не стигна до първата от трите стаи, в които се влизаше откъм коридора. Това беше стаята на Пусо, типична момчешка стая, съвсем оскъдно мебелирана. Стиснала зъби, тя отвори вратата предпазливо и се разнесе пронизително изскърцване. Погледна масата, върху която имаше саморъчно направена прашка, и пода, на който се валяха захвърлена футболна топка и чифт гуменки, и осъзна, че всъщност никой не би влязъл в тази стая. Стаята на Мотолели също беше празна, но маа Рамотсве сметна за нужно да надникне в гардероба. Но и там не се криеха изненади.

Накрая тя влезе в спалнята, където спеше с господин Дж. Л. Б. Матекони. Това беше най-голямата от трите стаи и в нея имаше неща, които непременно биха поблазнили всеки крадец. Тук бяха например нейните дрехи в ярки цветове и с чудесна кройка. Немалко добре сложени жени, които си търсят рокля, биха ги взели на драго сърце, но лостът, на който бяха окачени, изглеждаше непипнат. Нямаше следи от чужда намеса и на тоалетката, на която маа Рамотсве държеше ня-

колко брошки и гривни, които обичаше да носи. Като че ли всичко си беше на мястото.

Маа Рамотсве усети как напрежението напуска тялото ѝ. Очевидно къщата беше празна и мисълта, че някой може да се крие в нея, си беше явен абсурд. Вероятно имаше някакво съвсем разумно обяснение за отвореното чекмедже и кълбото връв на бюфета и без съмнение то щеше да стане ясно, когато господин Дж. Л. Б. Матекони и децата се върнеха вечерта. Може би наред път се се бяха сетили, че са забравили нещо, и се бяха върнали в къщата, след като маа Рамотсве бе излязла. Или пък бяха купили някакъв подарък за роднината на господин Дж. Л. Б. Матекони и се бяха върнали да го опаковат, заради което им е била нужна връв. Ето едно съвсем логично обяснение.

На път обратно към кухнята, за да си запари чай, маа Рамотсве си помисли как неща, които на пръв поглед приличат на загадки, обикновено изобщо не са. Необяснимото беше необяснимо не защото не можеше да бъде обяснено, а просто защото обикновеното, банално обяснение все още не беше излязло наяве. А щом човек се заеме да разнищи нещата, така наречените загадки бързо се превръщат в нещо далеч по-прозаично. Разбира се, на хората това не им харесва. Те обичат да мислят, че има неща, които не могат да бъдат обяснени: свръхестествени неща – като токолоши¹ например, които бродят нощем, будят страх и правят злини. Никой никога не е виждал токолош поради простата причина, че няма как да го види. Това, което хората са смятали за токолош, обикновено е било чисто и просто сянката на някой клон под лунната светлина, свистенето на вятъра между клоните или дребно животинче, шумнало се в гъсталака. Но тези съвсем прости обяснения не се нравят на хората и вместо това те приказват за всякакви измислени духове. Е, нямаше и тя да им приглася, стане ли дума за промъквачи се

¹ Зъл воден дух в африканския фолклор, който се явява под формата на космато джудже. – Б.пр.

в къщата ѝ хора. В къщата нямаше никой друг и маа Рамот-све беше сам сама, както си мислеше в началото.

Тя запари чай и си наля в голяма чаша. След това се върна в спалнята си в чашата в ръка. Щеше да е приятно да прекара така остатъка от следобеда, да си полегне и дори да подремне, ако ѝ се прииска. На нощното ѝ шкафче лежаха няколко списания и един брой на „Ботсуана дейли нюз“. Щеше да почете, докато очите ѝ не започнат да се затварят и списанието не се изплъзне от ръцете ѝ. Това беше много приятен начин да задремеш.

Тя отвори широко прозореца, за да може прохладният ветрец да обикаля из къщата. Сетне, след като остави чашата чай на нощното шкафче, се отпусна на леглото, потъвайки в матрака, който ѝ беше служил вярно много години и продължаваше да ѝ служи все така добре въпреки допълнителното тегло на господин Дж. Л. Б. Матекони. Тя беше купила леглото и матрака по времето, когато се нанесе в къщата на „Зебра драйв“, и бе устояла на изкушението да си вземе нещо евтино. Според нея добре измайстореното легло беше единственото, за което си струваше човек да даде толкова пари, колкото може да си позволи. Убедена беше, че доброто легло прави човека щастлив; а лошото, неудобно легло ти носи само лошо настроение и досадни болешки.

Зачете се в „Ботсуана дейли нюз“. Имаше статия за някакъв политик, който в своя реч призовал хората да се грижат по-добре за добитъка си. Той казал, че било страшно нещо за съвестта на една страна на скотовъдци да има случаи на малтретиране на добитъка. Хора, които позволяват добичетата им да вървят жадни, докато ги карат към железопътната линия, трябва да се срамуват от себе си, казваше той. Добре известен факт е, че качеството на месото се влияе от това, което животните преживяват в последните си дни. Едно тормозено животно винаги ще даде говеждо, чийто вкус не е съвършен, а именно съвършенството беше целта на Ботсуана, що се отнася до месото. В края на краищата говеждото на Ботсуана беше първокласно, месо от животни, хранени с

прясна трева, много по-вкусно от месото на горките животни, затворени натясно и хранени с неща, които добитъкът не бива да яде.

Маа Рамотсве установи, че е съгласна с всичко това. Нейният баща беше голям познавач на добитъка и винаги ѝ беше казал, че към животните човек трябва да се отнася като към членове на семейството. Той знаеше имената на всички животни от стадото, изключително постижение за човек, чието стадо е станало толкова голямо, и никога не би позволил те да страдат по какъвто и да било начин. Добре поне, помисли си тя, че вече не можеше да чуе тази новина за жадните животни или да види разните неща, на които тя бе станала свидетел същия този ден, докато пийваше чай в търговския център.

Тя довърши статията за животните и тъкмо беше започнала друга, когато чу нещо. Крайно необикновен звук, подобен на стенание. Тя остави вестника и се загледа в тавана. Беше много странно. Звукът като че ли идваше съвсем отблизо, сякаш току под прозореца ѝ. Тя се заслуша и го чу отново, като че ли досами нея.

Маа Рамотсве седна в леглото и в този момент звукът се разнесе отново – тих, глух стон, като скимтене на куче, което го боли. Тя стана от леглото и отиде до прозореца, за да погледне навън. Ако в градината беше влязло куче, щеше да се наложи да отиде да го пропъди. Тя не обичаше в градината ѝ да влизат кучета, и особено много мразеше посещенията на вонящите жълти кучета, отглеждани от съседа ѝ. Те непрекъснато стенеха и скимтяха и звуците, които издаваха, много приличаха на чутото от нея преди малко, докато лежеше.

Тя погледна към градината. Слънцето вече преваляше и сенките, които дърветата хвърляха, бяха дълги. Тя видя папайте с жълтеещите листа; разцъфналите клони на бугенвилиите и дървото мопипи, което растеше край зеленчуковата леха на господин Дж. Л. Б. Матекони. Погледна ивицата гъста трева, в която можеше да се скрие бездомно куче. Но

никъде не видя куче, нито под прозореца, нито в тревата, нито под короната на дървото мопипи.

Маа Рамотсве се обърна и се върна в леглото. Щом си легна, традиционно сложеното ѝ тяло потъна дълбоко в матрака, който се изтумби към пода. И веднага стенанието се чу отново, този път по-високо, и сякаш съвсем близо. Маа Рамотсве се навъси и се намести в леглото. И мигом отново се разнесе стон, този път пронизителен.

Именно тогава тя осъзна, че звукът идваше не отвън, а от стаята, и сърцето ѝ спря за миг. Звукът беше вътре, сякаш точно под нея, под леглото. И точно в мига, в който осъзна този ужасяващ факт, матракът внезапно се надигна под нея, сякаш под напора на грандиозно подмолно движение. След това изпод леглото се измъкна един мъж, който явно се бореше с някаква спънка, но накрая се отскубна и излетя от стаята. Всичко се случи толкова бързо, че маа Рамотсве едва успя да го зърне, преди той да изфучи през вратата на спалнята. Нямахме време да види лицето му и единственото, което успя да осъзнае, бе това, че макар да носеше хубава червена риза, изобщо нямаше панталони.

Тя извика, но мъжът вече беше навън. А докато успее да скочи от леглото, чу затръшването на кухненската врата, когато той напусна къщата. Отиде до прозореца, надявайки се да го види как тича през двора, но той явно беше минал от другата страна, към оградата отстрани на къщата.

Тя погледна към пода и забеляза току до леглото панталони в цвят каки, закачени на острия край на една пружина. Мъжът, който се криеше под леглото, се беше закачил на нея, и за да избяга, се бе видял принуден да изхлузи панталоните. Маа Рамотсве вдигна панталоните, откачи ги от пружината и ги разгледа: най-обикновени панталони, в отлично състояние, понастоящем отлъчени от своя стопанин. Тя предпазливо прерови джобовете – човек никога не знае какво може да открие в мъжките джобове, – но намери само малко връв. Нямахме нищо, по което да установи самоличността на мъжа.

Маа Рамотсве отнесе панталоните в кухнята. Тя беше стресната от случилото се току-що, но мисълта как неканеният гост избяга без панталоните си, я накара да се усмихне. Как ли щеше да си стигне до вкъщи – където и да живееше – само по риза и чорапи, без панталони? Вероятно ако срещнеш полицаи, те щяха да го приберат, и тогава щеше да му се наложи да дава сериозни обяснения. Дали щеше да каже, че просто е забравил да си обуе панталоните, преди да излезе? Това беше едно възможно обяснение, но как би могъл човек да забрави да си обуе панталоните, преди да тръгне нанякъде? Абсурд. Или пък можеше да каже, че са му откраднали панталоните? Но как ще откраднеш панталоните на човек, докато ги носи? Трудно е да разбереш как би се случило подобно нещо и тя не виждаше начин полицията да повярва на подобно обяснение.

Както беше в кухнята, тя си наля още една чаша чай, тъй като чашата, която беше занесла в спалнята, се беше обърнала, докато мъжът се измъкваше изпод леглото. След това занесе чашата чай и панталоните на верандата. Преметна панталоните през парапета и седна на стола си. Всъщност всичко това беше много смешно, помисли си. Страшно е да откриеш, че под леглото ти се крие мъж, но за него ще да е било по-страшно, особено когато тя си бе легнала и провисналият матрак го беше смачкал. Това обясняваше стенанията; на горкия човек буквално му беше излязъл въздухът. Е, така му се пада, като се крие там, където няма никаква работа. Сигурно вече никога нямаше да се крие под легло, помисли си тя, тоест вероятно щеше да си вземе поука. Обаче явно трябваше да научи и други уроци и ако тя някога разбере кой е, колкото и малка вероятност да имаше, щеше хубавичко да си поговори с него.

Вечерта, когато господин Дж. Л. Б. Матекони и децата се върнаха, маа Рамотсве не каза нищо за неприятната случка, докато Пусо и Мотолели не си легнаха и не заспаха. Пусо често сънуваше кошмари и тя не искаше той да започне да се тревожи за разни неканени гости, затова за нищо на све-

та не би позволила той да чуе за случилото се. Мотолели не беше толкова чувствителна и изглежда не се страхуваше от тъмното за разлика от брат си. Но ако разбереше за произшествието, можеше да се изпусне пред него и затова беше по-добре никой от тях да не знае.

Господин Дж. Л. Б. Матекони я изслуша напрегнато. Когато тя разказа как мъжът е хукнал да бяга без панталоните си, той ахна и закри устата си с длан.

– Лоша работа – каза. – Никак не ми харесва мисълта, че в спалнята ни е имало непознат мъж без панталони.

– Да – каза маа Рамотсве. – Но не забравяй, че той не ги свали сам. Те се изхлузиха, докато се опитваше да избяга. Това е друга работа.

Господин Дж. Л. Б. Матекони явно се съмняваше.

– И все пак не ми харесва. Какво е правил тук? Каква беля е замислял?

– Вероятно просто е бил крадец, който е минавал и е видял че вкъщи няма никой – предположи маа Рамотсве. – Но моето завръщане е осуетило плановете му и е нямало как да се измъкне. Подозирам, че направо е умирал от страх.

С това разговорът по въпроса приключи. Панталоните останаха на верандата, където маа Рамотсве ги беше метнала. Господин Дж. Л. Б. Матекони каза, че може да станат на единия от чираците му, и смяташе да му ги даде. А ако не му бяха по мярка, щеше да ги предаде на някой от търговците на дрехи втора ръка, който непременно щеше да им намери чифт крака по мярка; и този път краката на честен човек.

Но на следващата сутрин, когато маа Рамотсве излезе на верандата, за да изпие сутрешния си ройбос, панталоните бяха изчезнали. И точно под мястото, където ги беше претметнала, стоеше голяма жълта тиква, напращяла, направо да я изядеш.

Трета глава

Още размишления за тиквите

Маа Рамотсве огледа тиквата от всички страни. В „Принципи на работата на частния детектив“ на Кловис Андерсън не пишеше нищо за тикви, но маа Рамотсве беше напълно способна сама да обследва една тиква, без да се нуждае от ничии напътствия. Отначало тя не я докосна, само я огледа щателно, а после огледа и земята около нея. Тиквата стоеше в една цветна леха, макар всъщност лехата да не заслужаваше това име, понеже не се беше радвала на особени грижи, откакто маа Рамотсве се нанесе в къщата. Тя посвещаваеше вниманието си на зеленчуците и на храстите, застъпвайки мнението, че цветята изискват твърде много усилия, а отплатата, която човек получава, е минимална. В знойния ботсуански въздух цветята разцъфваха съвсем за кратко, а после се затваряха и вехнеха, сякаш изненадани от жегата, освен ако, разбира се, човек не ги покриеше със сенник и всеки ден не ги придумваше да живеят, напоявайки ги със скъпоценна вода. Много по-добре беше, мислеше си маа Рамотсве, да оставиш местните растения да се борят както могат. Те познаваха ботсуанската земя и можеха да устоят на слънцето. Знаеха кога е време да се цъфти и кога е време да се скрият; знаеха как най-добре да използват и последната капчица влага, която стигнеше до тях.

Лехата, в която се мъдреше тиквата, вървеше по протежение на ниската предна стена на верандата. Състоеше се главно от пясък, но в него бяха пуснали корен и няколко растения, алое и други подобни, и именно до едно от тях беше оставена тиквата. Маа Рамотсве огледа пясъка около нея: изглеждаше непокътнат, ако не се смятат тънките като нишки мравешки пътеки, но на половин метър от тиква-

та ясно се виждаше отпечатък от обувка – и толкова. Само очертанията на подметката, които не разкриваха нищо, освен факта, че ако се съди по размера им, човекът, оставил тиквата е мъж и е обут.

Тя стоеше над тиквата и съзерцаваше нейната многообещаваща закръгленост. Щеше да стигне за три гозби, помисли си, а можеше и да остане за малко супа. Беше откъсната съвсем навреме – точно толкова зряла, че месото ѝ да е вече сладко, но без да е омекнало твърде много. Беше първокласна тиква и човекът, който я беше оставил тук, явно разбираше от тикви.

Маа Рамотсве се наведе и подхвана тиквата, за да я вдигне, отначало предпазливо, но после все по-здраво. Притиснала до гърдите си огромния жълт товар, тя вдъхна сладкото ухание на тиквата и затвори очи за миг, като си представи как щеше да изглежда нарязана, сготвена и красяща чиниите на трапезата ѝ. Стиснала здраво тиквата, която беше тежичка, тя се отправи към кухнята, където я остави на масата.

– Чудесна тиква – отбеляза господин Дж. Л. Б. Матекони, когато влезе няколко минути след това.

Маа Рамотсве тъкмо се канеше да му разкаже, какво се е случило, когато забеляза, че децата са зад него – Мотолели в своята инвалидна количка и Пусо, спретнато облечен с токущо изгладени (от Роуз) къси панталони и бяла риза с къси ръкави.

– Тиква! – възкликна Пусо. – Огромна тиква!

Господин Дж. Л. Б. Матекони повдигна вежда.

– Нима вече си ходила до магазина, маа Рамотсве?

– Не – отвърна тя. – Някой е оставил тази тиква за нас. Намерих я отпред. Прекрасен подарък.

Това поне беше вярно. Някой беше оставил тиквата пред къщата и беше близо до ума, че е подарък.

– Кой ли е този мил човек? – зачуди се господин Дж. Л. Б. Матекони. – Госпожа Мофат каза, че ще ми направи подарък, задето оправих колата на доктора. Дали не я е оставила тя?

– Може би – каза маа Рамотсве. – Но не съм сигурна.

Тя погледна настоятелно господин Дж. Л. Б. Матекони, опитвайки се да му даде знак с очи, че зад тиквата може би се крие и нещо друго, но това не бива да се обсъжда пред децата. Щом срещна погледа ѝ, той разбра.

– Е, ще прибера тиквата в килера – каза. – А довечера ще я извадим и ще я сготвим. Как мислиш, дали това е добра идея?

– Да – потвърди маа Рамотсве. – Ти прибери тиквата, а аз ще направя овесена каша за закуска на децата. След това всички ще отидем на църква, докато не е станало жега.

Те изминаха с микробуса краткото разстояние до Англиканската катедрала, паркираха отстрани, близо до къщата на декана. Маа Рамотсве помогна на Мотолели да седне в количката си, а Пусо я забута към предния вход, където имаше специална рампа. Маа Рамотсве и господин Дж. Л. Б. Матекони влязоха през страничната врата, взеха си сборници с химни от масата до входа и се отправиха към любимата си скамейка. Няколко минути по-късно дойдоха и децата. Количката на Мотолели беше застопорена на края на скамейката, а Пусо седна между маа Рамотсве и господин Дж. Л. Б. Матекони, където можеха да го държат под око. Той имаше навика да се върти като шугав и обикновено след петнайсетина минути го изпращаха навън, да си играе на люлките до катедралата.

Маа Рамотсве прегледа брошурата за службата в този ден. Изборът на химните не ѝ хареса, понеже до един ѝ бяха непознати, и тя бързо премина към новините за енориашите. Имаше списък на болните и тя пробяга с очи по него, забелязвайки с тъга, че мнозина от онези, които бяха присъствали в списъка предната седмица, продължаваха да са в него. Беше време на болести и милосърдието бе поставено на сериозно изпитание. Виждаше имената на майки, които щяха да оставят децата си сираци, ако Господ ги повикаше на небето. Имаше бедни хора и богати хора, равни заради крехката си човешка природа. „Помнете тези свои братя и сестри“ – пишеше

накрая на списъка. Да, тя щеше да ги помни. Щеше да помни тези братя и сестри. Как би могъл човек да ги забрави?

Влезе хорът и богослужението започна. Маа Рамотсве си седеше и без особен ентузиазъм напяваше непознатите химни, избрани за този ден, а мислите ѝ продължиха да се връщат към тиквата, открита по такъв необичаен начин. Хрумна ѝ едно възможно обяснение за загадката: неканеният гост се беше върнал по някаква причина – може би за да се промъкне в къщата отново – и беше намерил панталоните си, метнати на верандата. Същевременно беше носил тиква, вероятно открадната от другаде, и я беше оставил на земята, докато си обуе панталоните. И може би тогава някой го беше сварил – отново – и той беше побягнал, без да успее да си вземе тиквата.

Несъмнено това беше възможно, но дали беше вероятно? Маа Рамотсве вдигна поглед към тавана на катедралата и се загледа в перките на големите бели вентилатори, които бавно пореха въздуха. Неканеният гост надали се беше върнал, а и да беше го сторил, дали щеше да има време, за да открадне тиква от другаде? Та нали, лишен от панталони, най-важната и неотложна задача за него е била да се добере до къщи или да си намери други панталони.

Много по-вероятно изчезването на панталоните и появяването на тиквата нямаха никаква връзка помежду си. Може някой минувач се беше зарадвал на възможността да се сдобие с чифт чудесни панталони и ги беше взел. А след това, в ранни зори, някой приятел беше оставил тиквата като подарък и просто си беше тръгнал, понеже не е искал да ги буди толкова рано в неделя. Това изглеждаше много по-вероятно, а и тъкмо до подобно решение би стигнал самият Кловис Андерсън. „Никога не търсете прекалено сложни решения – пишеше той. – Винаги приемайте, че най-простото обяснение е и най-вероятното. В девет случая от десет ще се окажете прави“.

Издадена в дълбок размисъл над различните предположения, маа Рамотсве се сепна. Богослужението продължа-

ваше и в този миг преподобният Тревър Муамба се възкачваше на амвона. Тя прогони от главата си всякакви мисли за тикви и се заслуша в неговите думи. Той ги беше венчал под дървото във Фермата на сираците преди няма и шест месеца, в онзи ден, който оставаше запечатан в паметта ѝ до последната минута: песента на детските гласове; балдахинът от листа над главите им; усмивките на всички присъстващи и отекващите думи, белязали началото на нейния семеен живот с прекрасния човек господин Дж. Л. Б. Матекони, великолепният автомонтьор, който сега беше неин съпруг.

Преподобният Тревър Муамба огледа енорияшите и се усмихна.

– Имаме гости – каза все така усмихнат. – Моля ви, станете и ни кажете кои сте.

Всички се огледаха. И ето че петима души, седнали сред останалите, се изправиха. Един по един те казаха кои са, а всички се обръщаха, за да ги видят.

– Аз съм Джон Нгуеня, от Мбабане в Свазиленд – каза един пълен мъж с перленосив костюм. Той се поклони леко и в отговор хората заръкопляскаха, а след това се обърнаха, за да разгледат следващия гост. Един по един те всички разкриха кои са – двама мъже, единият от Франсисаун, а другият от Бризбейн, и две жени – от Конкорд, Масачусетс, и от Йоханесбург. Всички те бяха приветствани тържествено, но с много топлина. Никой не правеше разлика между онези, които бяха от Африка, и онези, които не бяха. Маа Рамотсве забеляза, че американката беше облечена с рокля с тиквен цвят. И щом го забеляза, тя мигом се сгълча наум. Сега беше време за братство между хората, а не да се мисли за тикви.

Тревър Муамба намести очилата си.

– Братя и сестри – започна той, – добре сте дошли сред нас. Откъдето и да идвате, вие сте добре дошли.

Той хвърли поглед към бележките пред себе си.

– Понякога ме питат защо по света има толкова много страдание и не противоречи ли това на вярата, която ние имаме в човеколюбивия Творец. Това възмущение се изтъква

не от скоро. Мнозина са го отправяли към хората, които изповядват някаква вяра, и често не са приемали отговорите. Това не е достатъчно, казват те. Отговорите ви не са убедителни. Но защо тези хора си въобразяват, че можем да обясним всяка загадка? Съществуват загадки, които не подлежат на обясняване. Подобни загадки се явяват всеки ден.

„Да – помисли си маа Рамотсве. – Точно такава една загадка се яви сутринта на „Зебра драйв“. Как може човек да обясни изчезнали панталони и появила се отникъде тиква?“ Тя отново се сепна. Не беше редно по този начин да слуша Тревър Муамба.

– По света има и много други загадки, които не можем да обясним и които трябва да приемем. Аз например си мисля за загадката на живота. Учените знаят много за живота, но не знаят как да породят онази искра, която представлява отликата между живот и неговото отсъствие. Тази частица, този електрически ток е загадка за тях независимо от огромните им познания за това как функционира животът и как продължава. Ето защо ние трябва да приемем, че на света има загадки, които просто не можем да разберем. Не е ли тъй? Тези неща просто съществуват. Те са отвъд нашето познание.

„Загадката на живота! – помисли си маа Рамотсве. – Загадката на тиквите. Защо тиквите имат такава форма? Защо месото им е такова на цвят? Може ли някой да обясни това, или просто трябва да го приемем като факт?“ И отново тя се опита да обуздае мислите си и да се съсредоточи върху думите на Тревър Муамба.

– Така е и със страданието. Може да ни се вижда загадка това, че има страдание в един свят, в който ние твърдим, че виждаме божествен промисъл. Но колкото повече размишляваме над тази загадка, толкова повече отговорът ни убягва. И така бихме могли да свием рамене и да се предадем на отчаянието, или да приемем загадката като факт, като нещо, което просто не бихме могли да проумеем. И това не означава да се отдадем на nihilизъм или на философията, коя-

то твърди, че с нищо не може да се облекчи страданието и болката на света. Напротив, ние можем да направим нещо, всички ние, събрани тук днес, имаме възможност да сторим нещо, пък било то и съвсем дребно, за да намалим страданието по света. Можем да сторим това, като проявяваме доброта към другите; можем да го сторим, като лекуваме болката им.

Ако се огледаме в днешния свят, ако погледнем нашия скъп дом, Африка, какво друго виждаме, освен сълзи и страдание? Да, тях ги има. Виждаме ги дори в Ботсуана, където имаме толкова много поводи да се чувстваме щастливи. Виждаме ги по лицата на онези, които са болни, в техния страх и мъката им при мисълта, че животът им ще свърши толкова скоро. Това е истинско страдание, но не е страдание, от което страним всички ние, като християни. Всеки ден, във всеки миг от този ден, има хора, които се опитват с делата си да намалят това страдание. Дори сега, докато аз говоря, те вършат това съвсем наблизко, отгатък улицата, в болницата „Принцеса Марина“. Те са лекари и сестри. Сред тях има тукешни хора, а има и щедри и благородни хора, дошли отдалеч, например от Америка, които работят тук, за да помагат на страдащите от жестоката болест, която вилнее в Африка. Говорят ли тези хора за страданието като доказателство, че на този свят няма Бог? Не, не говорят. Те не задават този въпрос. И мнозина от тях черпят сили от същата тази вяра, над която някои многознайковци се надсмиват. И именно това, скъпи приятели, е истинската загадка, над която би трябвало да се дивим. Тъкмо над това би трябвало да помислим, като помълчим за миг, докато си спомняме имената на онези, които са болни, членовете на това паство, на англиканската църква, нашите братя и сестри. И сега аз ще прочета техните имена.

Четвърта глава

Проблеми с чая

Сутрин всички пристигаха в „Глоквенг роуд спийди мотърс“ по различно време и никой не би могъл да каже кой ще дойде пръв. Когато „Дамска детективска агенция №1“ все още имаше отделна кантора, обикновено това беше господин Дж. Л. Б. Матекони, но след като двете предприятия се събраха под общ покрив, понякога първа идваше маа Рамотсве, друг път – маа Макутси, а много рядко – и някой от чираците. Общо взето, чираците закъсняваха, понеже обичаха да се излежават до последния момент, а после си излапваха набързо закуската и тичаха да хванат препълнения минибус, който ги оставяше на кръговото движение на края на „Глоквенг роуд“.

Разбира се, след като се ожениха, маа Рамотсве и господин Дж. Л. Б. Матекони обикновено пристигаха по едно и също време, нищо че се движеха с различни коли – един вид конвой, в който пикапът на господин Дж. Л. Б. Матекони беше пръв, следван от малкия бял микробус, зад волана на който седеше маа Рамотсве.

Във въпросната сутрин първа пристигна маа Макутси, която носеше пакет, увит в амбалажна хартия. Тя отключи кантората на „Дамска детективска агенция №1“, остави пакета на бюрото си и отвори прозореца, за да проветри. Едва беше минало седем часа и имаше половин час, докато дойдат маа Рамотсве и господин Дж. Л. Б. Матекони. Това щеше да ѝ даде време да подреди бюрото си, да се обади по семеен въпрос на снахата на братовчедка си и набързо да напише писмо до баща си в Бобононг. Баща ѝ беше на седемдесет и една години и единственото му занимание беше да ходи до малката пощенска станция в селото и да проверява дали не е дошла поща. Обикновено нямаше нищо, но поне веднъж

седмично пристигаше писмо от маа Макутси, в което имаше вести от Габороне, а понякога и по една банкнота от петдесет пули¹. Баща ѝ не можеше да чете на английски особено добре и затова маа Макутси винаги му пишеше на каланга², при това го правеше с удоволствие, понеже ѝ харесваше да поддържа живи познанията си по езика.

В този ден имаше да му разказва много. Беше прекарала интересен уикенд, тъй като получи покана за обяд в къщата на една от новите ѝ съседки, жена от Малави, която преподаваше в едно от училищата. Тази жена беше живяла една година в Лондон и знаеше всичко за онези места, които маа Макутси само беше виждала на страниците на списание „Нашънъл Джиографик“. Тя обаче не парадираше с преживяното и не караше маа Макутси да се чувства като провинциалистка, която не е пътувала никъде. Всъщност дори обратното. Съседката ѝ зададе цял куп въпроси за Бобононг и внимателно слушаше, докато маа Макутси ѝ разказваше за Франсисаун, Маун и други подобни места.

– Вие сте големи късметлии, че живеете в тази страна – каза ѝ съседката. – Имате си всичко. Необятна земя, докъдето погледът ти стига, че и оттагък. И всички тези диаманти. И добитъкът. Тук има всичко.

– Да, големи сме късметлии – съгласи се маа Макутси. – Знаем това.

– А и ти имаш чудесна нова къща – продължи съседката. – И такава интересна работа. Сигурно хората непрекъснато те питат: какво е да си частен детектив?

Маа Макутси се усмихна скромно.

– Те си мислят че е страшно вълнуваща работа – каза тя. – Но всъщност не е така. През повечето време просто помагаме на хората да открият това, което вече знаят.

¹ Пула – паричната единица на Ботсуана. 10 пули са приблизително равни на 1 евро. – Б.пр.

² Езикът на народността каланга, принадлежащ към езиковата група банту. – Б.пр.